

Mesterszók gyűjtése.*

Irta: Dr. Strömpl Gábor.

Az élet meg a fejlődés sose halad egyenes vonalon. Hol nekilendül, hol meg elcsitul. Hullámzik fel és alá, mint a történet menete. Imbolyog ide-oda, akárcsak a nagy folyók lomha sodra. Ilyen mozgás, a fejlődés ütemes, de lassú hullámzása veti föl most újra a *nyelvörzést*. A *nyelvörzés* mai hulláma azonban, ahogy indul, *nagyobbat lendül az eddigieknél*. Hisszük, reméljük, hogy akkorát ivel a magasba, mint évszázaddal ezelőtt a nagy nyelvújítás idején!

Akkor, a nyelvújítás idején, még nem voltak turisták, mert ha lettek volna, nem így neveznök — magunkat. A „természetjárót” már mi agyaltuk ki és ennek előtte sok minden mást, ami jó és maradandó.

Mindaz azonban még kevés. Még mindig kevés a jó mesterszónk, mert szakmánk, mesterségünk munkaköre egyre bővül és gyarapodó munkakörünk egyre több mesterszót kíván. És mert nem volt, aki adja, mindenki ott vette, ahol legközelebb és készen kapta.

Innen a sok idegen szó szakmánk szakmai nyelvében. Legtöbbje — *alpi eredetű*, mert ennek a hegyvidékek turista-kultúrája a legfejlettebb s mi oda jártunk tanulni. Mindenki csak egy-egy szót hozott, de mert sokan hoztak, ez a beszärmazott szókészletünk igen megszaporodott. Tekintélyes, „ürí” szók az ilyenek s éppen ezért terjednek el hamarosan, akárcsak a járványos betegség, s nyelvrontó hatásuk is — ugyanaz.

Hogy tudunk az ilyen kóros hatások ellen védekezni? Igen könnyen, ha már eleve szervezkedünk ellene. A jó *nyelvérzékű* természetjáróknak kell összefogni. Nem csak a tollforgatóknak, hanem a jó, a helyes beszédűeknek is. Még csak külön bizottság sem kell hozzá, hanem csak összeállítás, ötlet és valami gyűjtőhely.

A gyűjtőhely többféle is lehet. Lehet pl. *leveles láda*, hova mindenki küldhet magyarító ötleteket; lehet *állandó rovat* a *Turisták Lapjában*, hol az avatásra érdemes szókat közölnék. Hasznos dolog volna az *irodalmi pályázatok* közé is felvenni az idők folyamán felmerülő mesterszókat. Ez azonban csak a jelen és a jövő szó-szükségletét érinti. A *mult mulasztásait* ezzel még korántsem pótoltuk, holott a *szófaragó, szóíró munka* zöme erre esik.

A mult hiányainak pótlására — sajnos — már bizottság és *mozgó-szótár* kell. — A bizottság a lehető legkisebb, a szótár megfelelő nagy, illetőleg bő legyen. Azért mozgó, azaz cédula rendszerű, hogy tetszés szerint bővíthessük, s ha kell, szűkíthessük. A közreadás dolga utóljára marad. Csak akkor adjuk ki, ha a „*természetjáró szótára*” teljesen készen lesz.

Megjegyzendő, nem is olyan ördögös és nagy munka ez az egész, csak meg kell szerveznünk. Javaslatom szerint például a következőképen:

I. A természetjárás egész tárgykörét szakmákra tagoljuk. Ime: 1. Feszerezés (ruházat. stb.). — 2. Kirándulás. — 3. Térképolvasás. — 4. Hegyidomok, tájak. — 5. Növények, állatok. — 6. Időjárás. — 7. Sziklamászás. — 8. Barlangkutatás, stb. stb. stb.

II. Cédulázzuk a *cím��ókat*.

Egyenlő nagyságú $\frac{1}{32}$ rétű (8×10 cm.) lapocskára felírjuk az egyes szókat. A rosszakat csak úgy, mint a jókat, a magyart csakúgy, mint az idegeneket.

Minden cédulára csak egy szót, de minden szó mellé — ez nagyon üdvös volna — a megfelelő német, olasz (francia, esetleg angol?) szót. A tót, ruszin és román nyelvű szónak is hasznát vennők.

III. A rossz szó helyébe jót, magyarosat írunk, illetőleg utalunk a helyesre.

IV. A szók jelentését röviden, tömören, mindössze 2—4 sorban (a kis cédulán!) megmagyarázzuk.

V. Ha megakadunk, nyelvészekhez fordulunk, velük szentesítjük új szavainkat is.

VI. Mindenki csak egy-egy szűkebb tárgykört vállal. Csak azt, amihez legjobban ért.

S végül a cédula szómagyarázatát vagy szóhelyesbítését minden szerző *aláírja*. Nemcsak a szerzői jog (elsőbbség), hanem a felelősség miatt is.

Közbe természetesen továbbra is cikkezhetünk, vitatkozhatunk lapunk állandó rovatában. Még akkor is, ha a turista-, illetve természetjáró-szótár már közkezen forog, mert az élet mindig fog újabb és ötletesebb szókat felszínre vetni.

* Folyóiratunk októberi számában felhívtam a figyelmet a nyelvvédelem fokozott szükségére a turistairodalommal kapcsolatban! Azóta a szerkesztőségünkhöz érkezett hozzászólások és megjegyzések hosszú sora tanuskodik arról, hogy a felvetett gondolat időszerű és termékenyítő hatású volt. Ha a papírkorlátozó rendelet nem szűkítené meg lapunk terjedelmét, bőséges önálló rovatát fejleszthetnénk az érdekes hozzászólások közlését. Legutóbbi számunkban is megszívlelésre érdemes visszhangként adtuk közre Kertész Jenő cikkét, most pedig dr. Strömpl Gábornak, a magyar turista irodalom avatott tollú művelőjének értékes hozzászólását közöljük. Legközelebb tovább folytatjuk az észrevételek és javaslatok közlését. — Az októberi számunkban felvetett gondolatot a Tudományos Akadémia nyelvüvelő bizottságának is fokozott figyelmébe ajánlottam. A minap azután — amint értesülünk — az Akadémia a Magyar Turista Szövetséget is megkereste, hogy nyelvvédő mozgalmába kapcsolódjék bele: kerüljék a turisták az idegen szakkifejezéseket, ha pedig nem volnának egyes fogalmakra magyar szakkifejezések, alkossanak megfelelő magyar szókat az idegenek pótlására. — Az egyre szélesebb hullámverésű, üdvös mozgalmat örömmel és érdeklődéssel figyeljük. —

A szerkesztő.